

I a la fi, Fidel va desembarcar

EL TEMPS

Aquesta setmana Cuba celebra el cinquantenari de l'arribada de Fidel Castro a l'illa. El 2 de desembre de 1956 un grup de guerrillers, a bord del vaixell Granma, entraven al país amb l'objectiu d'enderrocar el dictador Fulgencio Batista. L'ajornament dels actes del vuitantè aniversari de Castro, el mes d'agost passat, a causa de la seva salut, han donat més rellevància a aquesta celebració.

Eren les 6.50 hores del dia 2 de desembre de 1956 quan 82 expedicionaris armats a bord del vaixell Granma, dirigits per Fidel Castro, arribaven a la costa oriental de l'illa de Cuba amb l'objectiu d'iniciar una guerra de guerrilles contra la dictadura de Fulgencio Batista. Fou l'inici de la fi d'un procés que, dos anys i un mes després, va culminar amb el triomf de la revolució castrista. Feia mesos que des del seu exili a Mèxic, on s'amagà després d'haver sortit de la presó, condemnat per l'assalt al quarter de Moncada, l'any 1953, Fidel estava preparant el retorn a l'illa. El Movimiento Revolucionario 26 de julio, que animava, pensava prosseguir la lluita fins al final contra una de les dictadures més corruptes de

EL TEMPS

A la imatge superior, un jove Fidel Castro s'endinsa en la Sierra Maestra. Sobre aquestes ratlles, el Granma, el vaixell amb el qual van arribar a Cuba els revolucionaris.

l'Amèrica llatina. Calia que un grup d'homes, prou armats i amb conviccions prou fermes, arribessin a la Sierra Maestra, des d'on haurien d'organitzar

una guerra guerrillera contra l'exèrcit de Batista. Per distreure l'atenció d'aquest sobre l'arribada del vaixell, un home del Movimiento, Frank País, havia d'organitzar tot un conjunt d'accions militars a Santiago de Cuba. Es tractava d'atacar el quarter Moncada, la Policia Nacional i la Policia Marítima, bon punt s'hagués produït el desembarcament. D'aquesta manera l'arribada del Granma passaria desapercebuda.

Però la realitat no va funcionar com s'havia previst. A l'hora i al dia concertat, el 30 de novembre de 1956, diversos escamots armats, dirigits per Frank País, van portar a terme tota una sèrie d'accions militars a Santiago que van costar la mort a tres dels revolucionaris i, per bé que es va prendre l'Estació de

la Policia Marítima i es va atacar la de la Policia Nacional, i Santiago va restar unes quantes hores sota el control dels revolucionaris, l'acció va estar molt lluny de complir els propòsits pels quals havia estat concebuda. Entre altres raons perquè no va coincidir amb l'arribada del Granma.

Quan des de la ràdio del vaixell van captar les informacions de l'aixecament que havia tingut lloc a Santiago, Fidel va exclamar: "Voldria tenir la facultat de volar". El Granma havia sortit de Mèxic, pel riu Tuxpan, a l'alçada de Veracruz, el dia 25 de novembre. Entre els tripulants hi havia la plana major de la revolució: a més dels dos germans Castro, Fidel i Raül, navegaven el metge Ernesto Guevara, Camilo Cienfuegos, Faustino Pérez, fins a 82 homes armats fins a les dents. Però la navegació no fou tan tranquil·la com havien previst. Els dies 25, 26 i 27 de novembre el vaixell havia anat navegant pel golf de Mèxic i a la matinada del dia 28 entrava al Carib. El dia 30 el Granma ja s'adreçava cap a les illes Caiman. En aquests moments, però, el conjunt de les forces armades de Cuba estaven alerta de la propera arribada d'un iot, de 65 peus, blanc, sense nom, amb bandera mexicana i amb una cabina que cobria quasi tot el vaixell. Corresponia a les característiques del Granma. S'havien cursat a totes les unitats les corresponents ordres de "crida i cerca".

Mentrestant, ja la matinada del dia 2 de desembre de 1956 el Granma encallava a dos quilòmetres de la platja de Las Coloradas, al sud d'orient, on tenia previst desembarcar. Aquest incident va obligar a avançar el desembarcament per una zona fangosa i pantanosa, desconeguda pels expedicionaris, que va provocar l'abandonament de roba, calçat i nombrós material bèl·lic fins que van arribar a terra ferma.

El llarg camí cap a la Sierra. Molt aviat, però, l'arribada del iot havia estat detectada per l'exèrcit cubà i s'inicià la persecució pertinent. Intactes en el seu nombre, fatigats, guiats per camperols

El cinquantè aniversari i els vuitanta anys de Fidel

L'arribada del iot Granma a Cuba, el dia 2 de desembre de 1956, fou la data que es va escollir, després del triomf de la revolució el gener de 1959, per commemorar el Dia de les Forces Armades Revolucionàries. La coincidència enguany amb els vuitanta anys de Fidel Castro —que s'havia de celebrar el mes d'agost, però es va ajornar per motius de salut— ha motivat que la commemoració assoleixi una dimensió especial. La Fundació Guayasamín ha programat tota una sèrie d'actes que se celebraran des del 28 de novembre a l'I de desembre. El dia 29 de novembre s'inaugurarà al Palau de Convencions de l'Havana el Col·loqui "Memoria y Futuro: Cuba y Fidel", en què participaran, entre altres, Adolfo Pérez Esquivel, Tomas Borge, Pablo González Casanova, Ignacio Ramonet i Federico Mayor Zaragoza. El dia 30 de novembre a la Tribuna Antimperialista de l'Havana hi haurà el concert "Todas las voces, todas", on intervindran cantants com Silvio Rodríguez, Sara González, Miriam Makeba o Daniel Viglietti. El dia 1 de desembre s'inaugurarà al Museu de Belles Arts l'exposició "Un abrazo de Guayasamín para Fidel", una antologia d'obres del pintor Oswaldo Guayasamín, on s'inclouran els retrats fets al dirigent revolucionari. El dia 2, finalment, està previst l'homenatge a Fidel, si el seu estat de salut ho permet.

que trobaven pel camí, Fidel i els seus homes s'estaven adreçant cap a la Sierra Maestra, mentre vols rasants d'a-

vions tractaven de localitzar-los. El dia 5 de desembre, morts de cansament, van decidir fer una aturada en un canyar de la colònia Alegria de Pío. Allà van ser detectats per l'exèrcit, arran de la delació d'un dels camperols que els havia guiats. L'atac per terra i aire es va produir passat el migdia. Mentre el canyar era incendiat pels soldats, el cap de l'exèrcit els comminava a rendir-se. La resposta fou contundent: "*¡Aquí no se rinde nadie, cojones!*", va exclamar Juan Almeida.

Però la dispersió de l'expedició era inevitable, a desgrat que Fidel va intentar, en va, de reagrupar els seus homes. Ernesto Guevara va poder fugir, ferit al coll. I en petits grups o sols, sense saber l'un de l'altre, la majoria dels expedicionaris van poder escapar-se de l'atac de l'exèrcit. A l'Alegria de Pío van quedar tres morts i un ferit greu. L'endemà la premsa informava que l'expedició encapçalada per Fidel havia estat aniquilada i el mateix Fidel havia resultat mort.

La realitat, però, va ser molt diferent. Fidel, amb Faustino Pérez i Universo Sánchez, van aconseguir amagar-se i escapar de les persecucions de l'exèrcit. I després de moltes vicissituds, aconseguiren arribar el dia 16 de desembre a la finca de Mongo Pérez, a Purial de Vicana. Dos dies més tard, arribaven allà mateix el grup de cinc guerrillers encapçalat per Raül Castro. Ja n'eren 8. En veure'ls arribar, Fidel va exclamar: "Ara sí que guanyem la guerra!". El grup de cinc que en escapar havien format Juan Almeida i Ernesto Guevara, van reagrupar-se amb Camilo Cienfuegos i dos expedicionaris més, que el dia 21 es retrobaven amb Fidel. Però no tots els expedicionaris van sobreviure. A més dels tres morts i el ferit greu que es van quedar a Alegria de Pío, 18 van ésser assassinats durant la fugida, mentre que 21 foren fets presoners. Cap a la ciutat van escapar-se'n 20, 7 dels quals es van reincorporar a les muntanyes, mentre que els altres 20, dirigits per Fidel, feien cap a Sierra Maestra per iniciar l'organització de la lluita armada contra Batista. Començava així un dels mites més importants de la revolució cubana, que atorgaria a Fidel una aurèola que, en un cert sentit, ha sabut mantenir fins avui.

Pelai Pagès i Blanch

A més dels dos germans Castro, Fidel i Raül, al Granma navegaven Ernesto Guevara, Camilo Cienfuegos...